

Artur Niemira

Miłosierdzie w nauczaniu papieża Franciszka do młodzieży z okazji XXXI Światowego Dnia Młodzieży Kraków 2016

Studia Włocławskie 20, 309-324

2018

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KS. ARTUR NIEMIRA

**MIŁOSIERNIE
W NAUCZANIU PAPIEŻA FRANCISZKA DO MŁODZIEŻY
Z OKAZJI XXXI ŚWIATOWEGO DNIA MŁODZIEŻY
KRAKÓW 2016**

Podczas mszy w Rio de Janeiro kończącej Światowe Dni Młodzieży (ŚDM) w Brazylii papież Franciszek przekazał radosną, zwłaszcza dla polskiej młodzieży, wiadomość: „Drodzy młodzi, jesteśmy umówieni na spotkanie na najbliższy Światowy Dzień Młodzieży w 2016 roku w... Krakowie, w Polsce! Przez matczyne wstawiennictwo Maryi prosimy o światło Ducha Świętego na drogę, która nas prowadzi ku temu nowemu etapowi radosnego świętowania wiary i miłości Chrystusa!”¹ Moment ten był właściwie początkiem przygotowań do polskiego spotkania młodzieży z papieżem Franciszkiem. Intuicyjnie wyczuwano, że to wydarzenie w pielgrzymce wiary młodego Kościoła będzie doniosłym etapem, ze względu na fakt, że ŚDM wraca do ojczyzny Jana Pawła II – pomysłodawcy światowych spotkań młodzieży, że odbędzie się w kraju św. Siostry Faustyny, Apostołki Miłosierdzia, że na pewno przesłanie, jakie papież zechce przekazać młodzieży, będzie jakoś związane z tajemnicą Bożego Miłosierdzia.

Ta intuicja okazała się trafna, jako że tematem obranym przez Franciszka stały się słowa „Błogosławieni miłosierni, albowiem oni mi-

---

KS. ARTUR NIEMIRA – dr teol., absolwent Papieskiego Uniwersytetu Gregoriańskiego w Rzymie. Prowadzi zajęcia z teologii moralnej w Wyższym Seminarium Duchownym we Włocławku, na Wydziale Teologicznym UMK w Toruniu oraz w Studium Teologii w Koninie, od 2005 r. kanclerz Kurii Diecezjalnej Włocławskiej, autor artykułów z zakresu teologii moralnej fundamentalnej i szczegółowej.

¹ Franciszek, pap., *W 2016 r. Światowy Dzień Młodzieży odbędzie się w Krakowie. Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”*, OsRomPol, 34(2013), nr 8–9, s. 19.

łosierdzia dostąpią” (Mt 5, 7), co zostało zakomunikowane 7 listopada 2013 r. Papież Franciszek wybrał na motto piąte z ośmiu błogosławieństw, wypowiedzianych przez Jezusa w Kazaniu na brzegu Jeziora Galilejskiego. Chciał podkreślić wagę słów Chrystusa na temat istoty szczęścia, bo to one są sercem nauczania Jezusa. Temat znalazł odzwierciedlenie w logo i hymnie ŚDM Kraków 2016, ale przede wszystkim w papieskim Orędziu na XXXI Światowy Dzień Młodzieży oraz w przemówieniach, katechezach i homiliach wygłoszonych już w samym Krakowie.

Głębia treści ukazujących Boże Miłosierdzie i pozwalających zrozumieć jego tajemnicę jest tak bogata, że stanowi punkt odniesienia w nauczaniu Kościoła i materiał do osobistych rozważań w życiu duchowym młodzieży. Interesująca jest zarówno treść, jak i forma przekazu, dzięki której Franciszek trafiał do serc młodych ludzi z całego świata. Warto więc przyjrzeć się temu, co Następca Piotra miał do powiedzenia młodemu człowiekowi XXI wieku i jak ewangeliczne błogosławieństwo, prawda o miłosierdziu może stać się treścią życia ludzi młodych.

1. Miłość jest twórcza – uczynki miłosierdzia

Do powierzenia swojego życia Bożemu Miłosierdziu i błagania o nie całym sercem zachęcił młodzież z całego globu papież Franciszek kierując do niej swoje przesłanie. W orędziu na ŚDM w Krakowie odwołał się także do osobistego doświadczenia z młodości wyznając, że pewna spowiedź i doświadczenie Bożego Miłosierdzia wręcz odmieniły jego życie.

Franciszek przypomniał, że hasłem, które ma inspirować młodzież w ostatnim roku przygotowań do spotkania w Krakowie, są słowa z Ewangelii św. Mateusza: „Błogosławieni miłosierni, albowiem oni miłosierdzia dostąpią” (Mt 5, 7). Zazaczył też, że wraz z tym tematem, Światowy Dzień Młodzieży Kraków 2016 wpisuje się w Rok Święty Miłosierdzia obchodzony w Kościele powszechnym².

Franciszek wyjaśnił, że w biblijnym rozumieniu miłosierdzia zawarte są konkretne cechy miłości, która jest wierna, darmowa i umie przebaczać oraz, że w miłosierdziu zawsze zawarte jest przebaczenie. Wskazał, że miłosierdzie nie jest jakąś abstrakcyjną ideą, ale konkret-

---

² Por. tenże, *Orędzie na XXXI Światowy Dzień Młodzieży 2016 r.*, OsRomPol, 36(2015), nr 10, s. 4.

nym faktem, przez który Bóg objawia swoją miłość podobną do miłości ojca i matki³.

Papież przypomniał też, że w 15. rozdziale Ewangelii św. Łukasza odnaleźć można trzy przypowieści o miłosierdziu: o zagubionej owcy, o zgubionej drachmie oraz tę, która jest znana jako przypowieść o synu marnotrawnym. „W tych trzech przypowieściach uderza nas radość Boga, radość, jaką On okazuje, kiedy odnajduje grzesznika i mu przebacza. Tak, radością Boga jest przebaczenie! W tym znajduje się synteza całej Ewangelii”⁴. Papież zwraca też uwagę, że „każdy z nas jest tą zagubioną owcą, tą zgubioną drachmą. Każdy z nas jest owym synem, który zmarnował swoją wolność idąc za fałszywymi bożkami, iluzjami szczęścia i wszystko utracił”. Ale, Franciszek przekonywał, że „Bóg o nas nie zapomina, Ojciec nigdy nas nie opuszcza. Jest ojcem cierpliwym, zawsze na nas czeka! Szanuje naszą wolność, ale zawsze pozostaje wierny”⁵.

Zwracając się do młodzieży świata Franciszek przekonywał, że Miłosierdzie Boga jest bardzo konkretne i każdy jest powołany, aby osobiście go doświadczyć. W tym kontekście odwołał się także do osobistego doświadczenia z czasów, gdy miał 17 lat. Pewnego dnia, gdy miał wyjść na spotkanie z przyjaciółmi, zdecydował, że najpierw wstąpi do kościoła. Tak wspomina to wydarzenie: „Spotkałem tam pewnego księdza, który wzbudził we mnie szczególne zaufanie, tak, że zapragnąłem otworzyć swoje serce w Sakramencie Spowiedzi. To spotkanie zmieniło moje życie! Odkryłem, że kiedy otwieramy swoje serce z pokorą i przejrzystością, możemy bardzo konkretnie doświadczyć Bożego Miłosierdzia”⁶. Papież zachęcał młodzież do powierzenia swojego życia Bożemu Miłosierdziu i do odkrycia konfesjonału jako miejsca Miłosierdzia: „Być może ktoś z was nosi w swoim sercu ciężar i myśli: zrobiłem to czy tamto... Nie bójcie się! On na was czeka! On jest ojcem: czeka na was zawsze!”⁷.

W swoim przesłaniu do młodych papież zasugerował im też, w jaki konkretny sposób można być narzędziem Bożego Miłosierdzia względem

---

³ Por. tamże, s. 5.

⁴ Tamże.

⁵ Tamże.

⁶ Tamże, s. 5–6.

⁷ Tamże, s. 6.

bliźnich. „Przychodzi mi na myśl przykład bł. Pier Giorgia Frassatiego. On mówił: «Jezus odwiedza mnie w Komunii świętej każdego ranka, a ja Mu się za to odwdzięczam w skromniejszy, dostępny mi sposób: odwiedzam Jego biedaków»”. Papież zachęcił młodzież świata do naśladowania włoskiego Błogosławionego, który poświęcał ubogim czas służąc im z wielką dyskrecją i nigdy się z tym nie obnosząc. Franciszek przypomniał też, że w czasie pogrzebu, rodzina i przyjaciele Pier Giorgia byli zdumieni obecnością tak wielu nieznanym ubogich, których prowadził i którym pomagał za życia⁸.

Papież zaprosił młodzież do ponownego odkrycia uczynków miłosierdzia względem ciała i względem duszy zaznaczając, że miłosierdzie nie jest zwykłym sentymentalizmem. Jest natomiast „sprawdzianem autentyczności naszej postawy jako uczniów Jezusa, naszej wiarygodności jako chrześcijan we współczesnym świecie”. Franciszek zaproponował młodym, aby przez pierwszych siedem miesięcy 2016 roku, wybierali co miesiąc jeden uczynek miłosierny względem ciała i jeden względem duszy, i realizowali je. Zachęcił też do zainspirowania się przytoczoną w orędziu modlitwą św. Faustyny, apostołki Bożego Miłosierdzia⁹.

W końcowej części orędzia Franciszek poczynił dość zaskakujące wyznanie, a mianowicie wyraził opinię, że Jan Paweł II przeczuwał, że nastał czas Miłosierdzia. Na początku swego pontyfikatu napisał encyklikę *Dives in misericordia*. W Roku Świętym 2000 kanonizował siostrę Faustynę i ustanowił Święto Bożego Miłosierdzia, obchodzone w drugą Niedzielę Wielkanocną, a w 2002 roku osobiście konsekrował w Krakowie sanktuarium Jezusa Miłosiernego, zawierając świat Bożemu Miłosierdziu i wyrażając pragnienie, by to orędzie dotarło do wszystkich mieszkańców ziemi i wypełniło ich serca nadzieją. Dlatego zaapelował do młodych: „Nieście płomień miłosiernej miłości Chrystusa – o którym mówił św. Jan Paweł II – w środowiska waszego codziennego życia i aż na krańce ziemi”¹⁰.

Zauważalne w tym kontekście staje się wezwanie Franciszka do praktykowania uczynków miłosierdzia, które z jednej strony miały przygotować do przeżycia ŚDM 2016, z drugiej natomiast są sprawdzianem

---

⁸ Por. tamże, s. 7.

⁹ Por. tamże.

¹⁰ Tamże.

bycia autentycznym uczniem Jezusa we współczesnym świecie. Już *Katechizm Kościoła katolickiego* przypomina, że „uczynkami miłosierdzia są dzieła miłości, przez które przychodzimy z pomocą naszemu bliźniemu w potrzebach jego ciała i duszy. Pouczać, radzić, pocieszać, umacniać, jak również przebaczać i krzywdy cierpliwie znosić to uczynki miłosierdzia co do duszy. Uczynki miłosierdzia co do ciała polegają zwłaszcza na tym, by głodnych nakarmić, bezdomnym dać dach nad głową, nagich przyodziać, chorych i więźniów nawiedzać, umarłych grzebać. Spośród tych czynów jałmużna dana ubogim jest jednym z podstawowych świadectw miłości braterskiej; jest ona także praktykowaniem sprawiedliwości, która podobna się Bogu”¹¹.

Przed wszystkim uczynki miłosierdzia, do praktykowania których zachęcał młodzież Papież, to naśladowanie samego Chrystusa, a przez to autentyczne życie wiarą. Jak powiedział Franciszek, zwracając się do młodych w Krakowie podczas nabożeństwa Drogi Krzyżowej, „przemierzając Drogę Krzyżową Jezusa, odkryliśmy na nowo znaczenie upodobnienia się do Niego, przez 14 uczynków miłosierdzia. Pomagają nam one otworzyć się na Boże miłosierdzie, prosić o łaskę zrozumienia, że bez miłosierdzia człowiek nic nie może uczynić; bez miłosierdzia ja, ty, my wszyscy nic nie możemy uczynić”¹². Ponadto, okazywanie miłosierdzia za pomocą uczynków to służba samemu Bogu, który jest miłosierny, a więc realizacja życia szczęśliwego, życia zgodnego z ośmioma błogosławieństwami¹³.

Oznacza to, że miłosierdzie, którego człowiek doświadczył, powinno być udzielane innym. W tym sensie trzeba rozumieć propozycję skierowaną do młodych, którzy są praktyczni i otrzymali w ten sposób praktyczny sposób przeżycia doświadczenia Bożego Miłosierdzia. Co ciekawe, nie jest ono pozostawione tylko i wyłącznie na poziomie jakiejś pragmatyki, czy oderwane od czegoś, co można nazwać przyjmowaniem daru miłosierdzia. Wcześniej, jak to zostało zaznaczone, papież opowiedział o swoim doświadczeniu miłosierdzia w sakramencie pokuty, co również można nazwać praktycznym sposobem doświadczenia Bożego Miłosierdzia. Dodając młodym odwagi do skorzystania ze spowiedzi

---

¹¹ KKK, n. 2447.

¹² Franciszek, pap., *Gdzie jest Bóg? Przemówienie na zakończenie Drogi Krzyżowej na Krakowskich Błoniach*, OsRomPol, 37(2016), nr 7–8, s. 21.

¹³ Por. P. Turzyński, *Uczynki miłosierdzia u Ojców Kościoła*, AtK, 168(2017), z. 3(649), s. 448.

sakramentalnej, zapewniał, że dzięki niej zrzucony zostanie ciężar grzechu i nastąpi spotkanie z Ojcem, który na każdego czeka. Jest to odpowiedź na głęboki lęk, którego doświadczają dziś ludzie, a którego źródła tkwią głęboko w grzechu. Ratunkiem jest tylko Boża miłosierna miłość, dzięki której człowiek może w pełni pojednać się z Bogiem, sobą samym i drugim człowiekiem¹⁴.

Można zatem stwierdzić, że „rodzące się z miłości do Boga i ludzi miłosierdzie doskonali człowieka, jest szkołą współżycia braterskiego i drogą zdobywania cnót chrześcijańskich, powiększania w sobie miłości przez zwalczanie egoizmu”¹⁵.

W świetle powyższych stwierdzeń wydaje się więc zasadne zastąpienie słowa „praktyczny” terminem „twórczy”. Młodość z definicji jest twórcza, kreatywna, tak samo miłosierdzie. Jak uczył św. Jan Paweł II, „miłość miłosierna jest ze swej strony miłością twórczą”¹⁶. Dlatego wydaje się, że miłosierdzie jest właściwą propozycją skierowaną do młodych na płaszczyźnie wiary i moralności. Ten charakter twórczy oznacza zresztą, że czyny miłosierdzia nie ograniczają się tylko do tradycyjnie wymienianych siedmiu uczynków miłosierdzia co do ciała i siedmiu uczynków miłosierdzia co do duszy. Dziś są coraz to nowe potrzeby albo coraz to nowe przestrzenie do niesienia miłosierdzia¹⁷.

Dla przykładu, sam Franciszek apelował o wzbogacenie listy uczynków miłosierdzia. W przesłaniu na Światowy Dzień Modlitw o Ochronę Stworzenia, a w duchu encykliki *Laudato si'* napisał: „Życie chrześcijańskie obejmuje praktykowanie tradycyjnych uczynków miłosierdzia względem ciała i względem duszy (LS, n. 10). «Zazwyczaj myślimy o każdym uczynku miłosierdzia z osobna oraz w powiązaniu z jakimś dziełem: szpitalami dla chorych, stołówkami dla głodnych, schroniskami dla bezdomnych, szkołami dla potrzebujących wykształcenia, konfesjonale i kierownictwie duchowym dla tych, którzy potrzebują porady i przebaczenia... Ale jeśli spojrzymy na nie wszystkie razem, przesłanie brzmi, iż przedmiotem miłosierdzia jest samo życie ludzkie i to w swojej całości» (LS, n. 11).

---

¹⁴ Por. S. Olejnik, *Teologia moralna życia osobistego*, Włocławek 1999, s. 149–150.

¹⁵ S. Dziekoński, *Wychowanie społeczne w nauczaniu Kardynała Stefana Wyszyńskiego*, „Studia Prymasowskie UKSW”, 5(2011), s. 147.

¹⁶ DiM, n. 14.

¹⁷ Por. S. Olejnik, *Teologia moralna życia społecznego*, Włocławek 2000, s. 55.

Oczywiście, «samo życie ludzkie i to w swojej całości» obejmuje troskę o wspólny dom. Zatem pozwałam sobie zaproponować dopełnienie dwóch tradycyjnych zestawów uczynków miłosierdzia, dodając do każdego z nich troskę o wspólny dom. Jako uczynek miłosierdzia względem duszy troska o wspólny dom wymaga «naznaczonego wdzięcznością podziwiania świata» (por. LS, 214), które «pozwała nam odkryć poprzez każdą rzecz pewną naukę, jaką pragnie przekazać nam Bóg» (por. LS, 85). Jako uczynek miłosierdzia względem ciała troska o wspólnym dom wymaga «prostych codziennych gestów, przełamujących logikę przemocy, wyzysku, egoizmu [...], a przejawiających się we wszystkich działaniach, które starają się budować lepszy świat» (LS, 230–231)¹⁸.

Temat uczynków miłosierdzia powrócił podczas obchodów ŚDM Kraków 2016 29 lipca 2016 r. podczas nabożeństwa Drogi krzyżowej. Tradycyjny schemat 14 stacji został połączony z 14 uczynkami miłosierdzia co do ciała i co do duszy. W ten sposób każda stacja dotykała wybranych problemów, z którymi boryka się dzisiejszy młody człowiek: szacunek do życia, bieda, głód, cierpienie, śmierć, uwolnienie od grzechu, odwaga i heroizm wiary, samotność. Poprzez konkretne wspólnoty Kościoła pokazano, że Kościół niesie miłosierdzie i pomaga w tych dramatycznych sytuacjach.

W swoim przemówieniu Franciszek przypomniał najpierw „siedem uczynków miłosierdzia co do ciała: głodnych nakarmić, spragnionych napoić, nagich przyodziać, podróżnych w domu przyjąć, więźniów pocieszać, chorych nawiedzać. Darmo otrzymaliśmy, darmo dawajmy”¹⁹. Zwracając się do młodzieży podkreślił, że każdy jest powołany, aby „służyć Jezusowi ukrzyżowanemu w każdej osobie zepchniętej na margines, by dotknąć Jego błogosławionego ciała w człowieku wykluczonym, głodnym, spragnionym, nagim, uwięzionym, chorym, bezrobotnym, prześladowanym, uchodźcy, imigrancie. Tam znajdziemy naszego Boga, tam możemy dotykać Pana. Sam Jezus nam to powiedział, wyjaśniając, na podstawie jakiego «protokołu» będziemy sądzeni: za każdym razem, gdy to uczyniliśmy najmniejszemu z naszych braci, Jemu to uczyniliśmy (por. Mt 25, 31–46)”²⁰.

---

¹⁸ Franciszek, pap., *Przesłanie na Światowy Dzień Modlitw o Ochronę Stworzenia 1.09.2016*, OsRomPol, 37(2016), nr 9, s. 7.

¹⁹ Tenże, *Gdzie jest Bóg?*, s. 21.

²⁰ Tamże.

Następnie odniósł się do uczynków miłosierdzia co do duszy: „wątpiącym dobrze radzić, nieumiejętnych pouczać, grzeszących upominać, strapionych pocieszać, urazy chętnie darować, krzywdy cierpliwie znosić, modlić się za żywych i umarłych. W przyjęciu osoby usuniętej na margines, która została zraniona na ciele i w przyjęciu grzesznika zranionego na duszy, stawką jest nasza wiarygodność jako chrześcijan. Nie na poziomie idei”²¹. To dość kategoryczne stwierdzenie w ustach papieża oznaczało walkę o szczęście młodego człowieka targanego współcześnie różnymi doświadczeniami, które uderzają wprost w poczucie sensu egzystencji. Dalszy ciąg przesłania nie pozostawia w tym zakresie żadnych wątpliwości: „Dziś ludzkość potrzebuje mężczyzn i kobiet, a szczególnie ludzi młodych, takich jak wy, którzy nie chcą przeżywać swojego życia połowicznie, młodych gotowych poświęcić swoje życie w bezinteresownej służbie braciom najuboższym i najstarszym, na wzór Chrystusa, który oddał się całkowicie dla naszego zbawienia. W obliczu zła, cierpienia, grzechu, dla ucznia Jezusa jedyną możliwą odpowiedzią jest dar z siebie, a nawet dar własnego życia, na wzór Chrystusa; to jest postawa służby. Jeśli ktoś, kto nazywa siebie chrześcijaninem, nie żyje, aby służyć, służy tylko, aby żyć. Swoim życiem zapiera się Jezusa Chrystusa”²².

W duchu praktycznego, czy raczej twórczego podejścia do życia, Franciszek nawoływał młodych, by stali się aktywnymi bohaterami służby, by dawali konkretną odpowiedź na potrzeby i cierpienia świata i tym samym stali się konkretnymi znakami miłosiernej miłości Jezusa²³. Aby wypełnić tę misję, Jezus wskazuje drogę osobistego zaangażowania i poświęcenia samych siebie: „jest to Droga Krzyżowa. Droga Krzyżowa jest drogą szczęścia, pójścia za Chrystusem aż do końca, w często dramatycznych okolicznościach życia codziennego; jest to droga, która nie boi się niepowodzeń, marginalizacji lub samotności, ponieważ wypełnia serce człowieka pełnią Jezusa”²⁴.

2. Życie to nie leżenie na kanapie, ale odwaga marzenia

Najsłynniejsze jednak słowa, jakie padły z ust Franciszka do młodzieży, powtarzane i komentowane, to zachęta do zerwania ze stylem

---

²¹ Tamże.

²² Tamże.

²³ Por. tamże.

²⁴ Tamże.

życia porównywanym do „leżenia na kanapie”. To określenie pojawiło się w przemówieniu Franciszka podczas modlitewnego czuwania z młodzieżą 30 lipca 2016 r. na *Campus Misericordiae*, kiedy papież przestrzegął przed paraliżem obecnych czasów ogałającym z wolności. Jak zaznaczył, jest to paraliż trudny do rozpoznania i trudny do uznania – pojawia się, gdy szczęście mylone jest z leżeniem na kanapie. Franciszek szybko wyjaśnił, co rozumie przez określenie tak doskonale przemawiające do wyobraźni młodych ludzi: „Sądzimy, że abyśmy byli szczęśliwi, potrzebujemy dobrej kanapy. Kanapy, która pomoże nam żyć wygodnie, spokojnie, całkiem bezpiecznie. Kanapa – jak te, które są teraz, nowoczesne, łącznie z masażami usypiającymi – które gwarantują godziny spokoju, żeby nas przenieść w świat gier wideo i spędzania wielu godzin przed komputerem. Kanapa na wszelkie typy bólu i strachu. Kanapa sprawiająca, że zostajemy zamknięci w domu, nie trudząc się ani też nie martwiąc. «Szczęście kanapowe» jest prawdopodobnie cichym paraliżem, który może nas zniszczyć najbardziej; bo po trochu, nie zdając sobie z tego sprawy, stajemy się ospali, oglupiali, otumanieni, wczoraj mówiłem o młodych, którzy idą na emeryturę w wieku 20 lat – podczas gdy inni – może bardziej żywi, ale nie lepsi – decydują o naszej przyszłości. Z pewnością dla wielu łatwiej i korzystniej jest mieć młodych ludzi oglupiałych i otumanionych, mylących szczęście z kanapą; dla wielu okazuje się to wygodniejsze, niż posiadanie młodych bystrych, pragnących odpowiedzieć i na wszystkie aspiracje serca”²⁵.

Podobna przestroga, jak wyżej zostało wspomniane, padła z ust Franciszka dzień wcześniej, gdy podczas pierwszego spotkania z młodzieżą świata w Krakowie mówił o smutku, jakim napawa go fakt spotkania „młodych emerytów”. To ludzie, którzy nie mogą wnieść entuzjazmu, bo się poddali, i nie są w stanie zarazić optymizmem, a tym samym wnieść szczęścia w życie innych. W konsekwencji, nie są w stanie realizować błogosławieństwa, jakim jest bycie miłosiernym. Są to „młodzi, którzy w wieku 23, 24 czy 25 lat zachowują się jak emeryci. To mnie smuci. Martwi mnie, gdy widzę ludzi młodych, którzy «rzucili ręcznik» przed rozpoczęciem walki. Którzy się «poddali», nie rozpoczynawszy nawet gry. Którzy idą ze smutną twarzą, jak gdyby ich życie nie miało żadnej wartości.

---

²⁵ Franciszek, pap., *Nic nie usprawiedliwia przelewu bratniej krwi. Przemówienie podczas czuwania modlitewnego z młodzieżą na Campus Misericordiae*, OsRomPol, 37(2016), nr 7–8, s. 26.

Są to ludzie młodzi zasadniczo znudzeni... i nudni. I którzy zanudzają innych. I to też mnie zasmuca”²⁶.

Wydaje się, że właśnie tutaj padły zasadnicze treści, które poszerzają rozumienie użytej przez papieża kategorii „twórczej miłości”, a przez to dobrze rozumianego szczęścia. Nie jest nim vegetacja, nie po to każdy młody człowiek przyszedł na świat, aby „wygodnie spędzić życie, żeby uczynić z życia kanapę, która nas uspi; przeciwnie, przyszedliśmy z innego powodu, aby zostawić ślad. To bardzo smutne, kiedy przechodzimy przez życie nie pozostawiając śladu. A gdy wybieramy wygodę, myląc szczęście z konsumpcją, wówczas cena, którą płacimy, jest bardzo i to bardzo wysoka: tracimy wolność. To jest cena. Jest wiele osób, którzy nie chcą, żeby młodzi byli wolni. Przeciwnie. Chcą, żeby byli otumanieni, ogłupiali”²⁷.

Franciszek dotknął tutaj kategorii wolności, podstawowej wartości, która w obecnych czasach doczekała się dewaluacji, a także utraciła właściwe rozumienie. Stąd papieskie doprecyzowanie: „Właśnie tutaj mamy do czynienia z wielkim paraliżem, kiedy zaczynamy myśleć, że szczęście jest synonimem wygody, że być szczęśliwym to iść przez życie w uspieniu albo narkotycznym odurzeniu, że jedynym sposobem, aby być szczęśliwym jest trwanie jakby w otępieniu. To pewne, że narkotyki szkodzą, ale jest wiele innych narkotyków społecznie akceptowanych, które w ostateczności czynią nas bardzo, a przynajmniej bardziej zniewolonymi. Jedne i drugie ogałają nas z naszego największego dobra: z wolności”²⁸.

Jaką więc odpowiedź dla młodych przygotował papież, czym jest według niego owa wolność, przed utratą której ostrzega? Jak łatwo się domyśleć, ma ona twarz miłosiernej miłości, właśnie tej twórczej, kreatywnej, zdolnej do ryzyka czy wychodzenia „poza”, która każe zejść z kanapy i założyć buty wyczynowe. Franciszek wyjaśnia, że „Jezus nie jest Panem komfortu, bezpieczeństwa i wygody. Aby pójść za Jezusem, trzeba mieć trochę odwagi, trzeba zdecydować się na zamianę kanapy na parę butów, które pomogą ci chodzić po drogach, o jakich ci się nigdy nie śniło, ani nawet o jakich nie pomyślałeś, po drogach, które mogą otworzyć nowe horyzonty, nadających się do zarażania radością, tą radością, która rodzi się z miłości Boga, radością, którą pozostawia w twoim sercu każdy

---

²⁶ Tenże, *Polska chce być wiecznie młodym obliczem miłosierdzia. Przemówienie podczas spotkania powitalnego z uczestnikami ŚDM na krakowskich Błoniach*, OsRomPol, 37(2016), nr 7–8, s. 16.

²⁷ Tenże, *Nic nie usprawiedliwia przelewu bratniej krwi*, s. 26.

²⁸ Tamże.

gest, każda postawa miłosierdzia. Pójść na ulice naśladować «szaleństwo» naszego Boga, który uczy nas spotykania Go w głodnym, spragnionym, nagim, chorym, w przyjacielu, który źle skończył, w więźniu, w uchodźcy i w imigrancie, w człowieku bliskim, który jest samotny. Pójść drogami naszego Boga, który zaprasza nas, abyśmy byli aktorami politycznymi, ludźmi myślącymi, animatorami społecznymi. Pobudza nas do myślenia o gospodarce bardziej solidarnej. We wszystkich środowiskach, w jakich jesteście, miłość Boga zachęca nas do niesienia Dobrej Nowiny, czyniąc ze swojego życia dar dla Niego i dla innych”²⁹. Właśnie taką postawę nazywa wolnością.

Wynika z tego, że dla Franciszka pełnym przejawem wolności jest miłość, realizowana w sposób odpowiedzialny. Miłość nie może więc być rozumiana jako egoistyczne szukanie własnej korzyści czy własnego dobra. Zawsze oznacza otwarcie na drugiego, bycie „dla”, czynienie daru z siebie. Wyraża się w życzliwości względem drugiej osoby, a w sensie cnoty teologalnej, nadprzyrodzonego daru, będzie oznaczała miłosierdzie, którego źródłem jest przyjaźń z Bogiem³⁰. Ta swoista kreatywność wolności wypełnianej w miłości nie jest niczym innym, jak najpierw otwarciem się na samego siebie. Dlatego papież z siłą podkreślał: „Rozumiecie zatem, że brak akceptowania samych siebie, życie w niezadowoleniu i myślenie w sposób negatywny oznacza brak uznania naszej najprawdziwszej tożsamości: to jakby odwrócić się w inną stronę, kiedy Bóg chce, by na mnie spoczęło Jego spojrzenie, i to jakby chcieć zgasić marzenie, jakie Bóg żywi wobec mnie. Bóg nas miłuje takimi, jakimi jesteśmy. [...] Liczysz się ty. Taki, jaki jesteś. W Jego oczach jesteś wartościowy, a twoja wartość jest bezcenna”³¹. W tym uznaniu siebie samego człowiek musi wziąć pod uwagę i rozpoznać, zrozumieć i pokochać drugiego jako swojego bliźniego. Człowiek, uznając własne życie za dar, może uczynić się darem dla innych³².

Papież Franciszek mówi w ten sposób o otwarciu, jakiego Bóg dokonuje w młodym człowieku dzięki swej łasce: przychodzi, aby złamać

---

²⁹ Tamże, s. 26–27.

³⁰ Por. Olejnik, *Teologia moralna życia osobistego*, s. 131.

³¹ Franciszek, pap., *Marzyciele o nowej ludzkości. Homilia podczas Mszy św. na Campus Misericordiae na zakończenie XXXI Światowego Dnia Młodzieży*, OsRomPol, 2016, nr 7–8, s. 28.

³² Por. K. Demmer, *La decisione irrevocabile. Riflessioni sulla teologia della scelta di vita*, „Communio” (ed. ital.), 16(1974), s. 14.

zamknięcia, otworzyć drzwi młodzieńczego życia, wizji, przychodzi, aby otworzyć wszystko, co zamyka młodego człowieka. Równocześnie papież przekonuje, że Bóg zaprasza młodego człowieka, aby marzył o lepszym świecie, który jest możliwy³³.

W języku papieskiego nauczania pojawia się kolejna kategoria opisująca tak przedstawione powołanie młodych ludzi do pełnej wolności, do miłosiernej miłości – marzenia. Aby spełnić postawione przez papieża przed młodymi zadanie, nie potrzeba młodych kanapowych, ale młodych ludzi w butach, najlepiej w butach wyczynowych, ludzi aktywnych, chcących pozostawić ślad. Do realizacji takich wyzwań, zdaniem Franciszka potrzebne są marzenia: „Bóg zaprasza cię, abyś marzył, chce ci pokazać, że świat, w którym jesteś, może być inny”³⁴.

Zachęta do tego, by marzyć o nowej ludzkości przeżywając przyjaźń z Jezusem, była głównym przesłaniem pozostawionym nie tylko podczas mszy kończącej XXXI Światowy Dzień Młodzieży w dniu 31 lipca 2016 r., ale także zawierała zasadniczy ładunek treści w przemówieniu Franciszka podczas powitalnego spotkania papieża z uczestnikami ŚDM w dniu 28 lipca 2016 r. Papież wprowadził młodych w samo serce Ewangelii i błogosławieństwa będącego tematem spotkania. Wyznał, że fundamentem miłosiernej miłości jest „chęć ponowienia naszego pragnienia pójścia za Nim, naszego pragnienia, by żyć żarliwie naśladowaniem Chrystusa”³⁵. Można zatem stwierdzić, że źródłem, siłą i horyzontem marzeń, a w konsekwencji wyobraźni miłosierdzia jest Jezus Chrystus. Kiedy On dotyka serca młodych ludzi, to są oni zdolni do naprawdy wielkich dzieł: „nie ma nic piękniejszego niż podziwianie pragnień, zaangażowania, pasji i energii, z jaką wielu młodych ludzi przeżywa swoje życie. To jest piękne. To jest źródło piękna. To budujące, słyszeć jak dzielą się swoimi marzeniami, swoim pytaniami oraz swoim pragnieniem, by przeciwstawiać się tym wszystkim, którzy mówią, że nic nie może się zmienić”³⁶.

Papież był autorem jednego z najpiękniejszych wyznań, jakimi podzielił się podczas ŚDM. Stwierdził, że „miłosierdzie ma zawsze młode oblicze”³⁷.

---

³³ Por. Franciszek, pap., *Nic nie usprawiedliwia przelewu bratniej krwi*, s. 27.

³⁴ Tamże, s. 27.

³⁵ Franciszek, pap., *Polska chce być wiecznie młodym obliczem miłosierdzia*, s. 15.

³⁶ Tamże, s. 15.

³⁷ Tamże.

Wynika to z żarliwości, z jaką młodzi podejmują swoje zadania przemiany świata. Ta młodość jest zresztą „duszą” miłosierdzia. Jak zaznacza Franciszek, „serce miłosierne ma bowiem odwagę, by porzucić wygodę; serce miłosierne potrafi wychodzić na spotkanie innych, potrafi objąć wszystkich. Serce miłosierne potrafi być schronieniem dla tych, którzy nigdy nie mieli domu lub go stracili, potrafi stworzyć atmosferę domu i rodziny dla tych, którzy musieli emigrować, jest zdolne do czułości i współczucia. Serce miłosierne potrafi dzielić swój chleb z głodnym, serce miłosierne otwiera się, aby przyjmować uchodźców oraz imigrantów. Powiedzieć wraz z wami «miłosierdzie», to powiedzieć: szansa, przyszłość, zaangażowanie, zaufanie, otwartość, gościnność, współczucie, marzenia. Czy umiecie marzyć? Kiedy serce jest otwarte, potrafi marzyć. Wtedy jest w nim miejsce na miłosierdzie”³⁸.

Jak klamrą spina się w powyższych słowach całe nauczanie Franciszka o miłosierdziu przekazane młodzieży świata w Krakowie w 2016 roku. Ostatecznie chodzi o to, by językiem młodego człowieka XXI wieku, w fascynujący sposób opowiedzieć o Chrystusie jako jedynym źródle szczęścia dla życia każdej osoby, gdzie doświadczenie Jego miłości rodzi chęć naśladowania ...właśnie w miłości. A ponieważ miłosierdzie ma młode oblicze, to wskazówka wlewająca nadzieję w serce młodych jest czytelna – sposobów na niesienie Bożej miłości i tworzenia w ten sposób nowego świata jest tyle, ile podpowiadają marzenia, ile jest w stanie zrodzić twórcza realizacja dzieł miłosierdzia. Franciszek podpowiadał, że ważne jest jednak, by nie zagubić właściwego fundamentu. Dlatego dał świadectwo o swojej spowiedzi, o miłości przebaczącej i mówił o Chrystusie, który wydobywa z lęków i pozwala pokochać siebie oraz w siebie uwierzyć. Przekazał młodemu człowiekowi, że „Jezus Chrystus jest tym, który potrafi obdarzyć prawdziwą pasją życia, Jezus Chrystus jest tym, który nas prowadzi do tego, byśmy nie zadowalali się byle czym i dawali to, co w nas najlepsze; to Jezus Chrystus stawia nam wyzwania, zachęca nas i pomaga nam, by powstawać za każdym razem, kiedy uważamy siebie za przegranych. Jezus Chrystus pomaga nam podnosić wzrok i marzyć o rzeczach wzniosłych”³⁹. Stąd okrzyk pełen nadziei: „Niech Bóg błogosławi wasze marzenia!”⁴⁰.

---

³⁸ Tamże, s. 15–16.

³⁹ Tamże, s. 16.

⁴⁰ Franciszek, pap., *Nic nie usprawiedliwia przelewu bratniej krwi*, s. 27.

* * *

To, co porusza w przemówieniach papieża Franciszka do młodzieży, to oprócz głębokiej treści, komunikatywność języka przekazu. Wyobraźnia miłosierdzia dotyczy więc nie tylko różnorodnych dróg niesienia miłosierdzia we współczesnym świecie przez młodzież, która jest przyszłością świata, ale także języka trafiającego do umysłów i serc współczesnego pokolenia młodych. Papież nie mówi o rzeczach banalnych ani nie posługuje się banalnym językiem. Mówi natomiast posługując się takim kluczem, takim obrazem, dotyka takiego doświadczenia, które od razu znajduje rezonans u młodych. To także znak miłosierdzia, które potrafi przebić się przez barierę czasu, to aktualność, którą jest sam Chrystus – jedynie aktualna odpowiedź na życiowe pytania młodych.

STRESZCZENIE

Papież Franciszek za temat XXXI Światowego Dnia Młodzieży Kraków 2016 obrał słowa „Błogosławieni miłosierni, albowiem oni miłosierdzia dostąpią” (Mt 5, 7). Interesująca jest zarówno treść, jak i forma przekazu, dzięki której Franciszek trafił do serc młodych ludzi z całego świata. Ukazał, jak ewangeliczne błogosławieństwo, prawda o miłosierdziu, może stać się treścią życia ludzi młodych. W swoim przesłaniu do młodzieży stwierdził, że miłosierdzie zawsze ma młode oblicze, dlatego smucił się „młodymi emerytami”, którzy są zamknięci, znudzeni, przeżywają życie bez entuzjazmu, nadziei i marzeń. Miłosierdzie, które zawsze jest naśladowaniem Chrystusa, to odwaga zmieniania świata, to przeżywanie wolności, to marzenie o nowym, lepszym świecie. Przestrzegał młodych przed utożsamianiem szczęścia z życiem wygodnym, z leżeniem na kanapie, a zachęcał do założenia „butów wyczynowych”, by iść w życie. Zachęcał młodych do twórczej realizacji miłości poprzez uczynki miłosierdzia, które będą odpowiedzią na coraz to nowsze potrzeby współczesnego człowieka. Przekonywał, że życie miłością na co dzień jest nie tylko świadectwem o Bogu, który jest miłością, ale jest drogą realizacji wolności i prawdziwego szczęścia, które jest czymś innym niż różne przyjemności niosące w konsekwencji zniewolenie człowieka i zamykające go w beznadziei i lęku. Tylko w sercu wolnym i otwartym, potrafiącym marzyć, jest miejsce na miłosierdzie.

Słowa kluczowe: miłosierdzie, młodzież, Światowy Dzień Młodzieży, papież Franciszek, uczynki miłosierdzia, naśladowanie Chrystusa.

SUMMARY

Pope Francis as a subject of the 31st World Youth Day 2016 in Cracow choose a statement „Blessed are the merciful, for they will be shown mercy” (Matt. 5:7) Not only the meaning is absorbing, but also the form of expression, thanks to

which, Pope Francis got right to hearts of young people from all over the world. He showed how the Gospel blessing, the truth of mercy can become an essence of young people's life. In his message to the youth, Pope Francis claimed that mercy has always got a young face, hence he was sad about „young pensioners” who are indrawn, bored, live their lives without any enthusiasm, hope and dreams. Mercy, that is always a Christ's following, is the courage of world changing, the experiencing of freedom, the dreaming of a new better world. Pope Francis was warning the youth of the happiness identification with a comfortable life, with lying on a couch and encouraging them to put „the competitive shoes” on to go into the life. He was encouraging the youth to creative realisation of love through the acts of mercy which would be the answer for newer and newer needs of modern human. He was persuading that everyday life with love is not only a witness of God who is the love but also a way of realisation of freedom and true happiness which is something else than various pleasures having consequences for enslavement of human and closing him in the world of hopeless and fear. Only in a free and open heart that can dream there is a place for mercy.

Key words: mercy, youth, World Youth Day, Pope Francis, acts of mercy, following Christ.

BIBLIOGRAFIA

Katechizm Kościoła katolickiego, Poznań 2002.

Franciszek, pap., *W 2016 r. Światowy Dzień Młodzieży odbędzie się w Krakowie. Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”*, OsRomPol, 34(2013), nr 8–9, s. 19.

Franciszek, pap., *Orędzie na XXXI Światowy Dzień Młodzieży 2016 r.*, OsRomPol, 36(2015), nr 10, s. 4–7.

Franciszek, pap., *Polska chce być wiecznie młodym obliczem miłosierdzia. Przemówienie podczas spotkania powitalnego z uczestnikami ŚDM na krakowskich Błoniach*, OsRomPol, 37(2016), nr 7–8, s. 15–17.

Franciszek, pap., *Gdzie jest Bóg? Przemówienie na zakończenie Drogi Krzyżowej na Krakowskich Błoniach*, OsRomPol, 37(2016), nr 7–8, s. 20–21.

Franciszek, pap., *Nic nie usprawiedliwia przelewu bratniej krwi. Przemówienie podczas czuwania modlitewnego z młodzieżą na Campus Misericordiae*, OsRomPol, 37(2016), nr 7–8, s. 25–27.

Franciszek, pap., *Marzyciele o nowej ludzkości. Homilia podczas Mszy św. na Campus Misericordiae na zakończenie XXXI Światowego Dnia Młodzieży*, OsRomPol, 37(2016), nr 7–8, s. 28–30.

Demmer K., *La decisione irrevocabile. Riflessioni sulla teologia della scelta di vita*, „Communio” (ed. ital.), 16(1974), s. 9–14.

Dziekoński S., *Wychowanie społeczne w nauczaniu Kardynała Stefana Wyszyńskiego*, „Studia Prymasowskie UKSW”, 5(2011), s. 137–154.

Nojek P., *Ludzki wymiar miłosierdzia w przepowiadaniu św. Jana Chryzostoma na podstawie Homilii na Ewangelię według św. Mateusza*, AtK, 168(2017), z. 3(649), s. 462–472.

Olejniki S., *Teologia moralna życia osobistego*, Włocławek 1999.

Olejniki S., *Teologia moralna życia społecznego*, Włocławek 2000.

Praškiewicz S.T., *Młodzi wiekiem, dojrzały duchem. Sylwetki niektórych dawnych i współczesnych młodych świętych Kościoła*, AtK, 167(2016), z. 1(644), s. 30–38.

Turzyński P., *Uczynki miłosierdzia u Ojców Kościoła*, AtK, 168(2017), z. 3(649), s. 447–461.

Wróbel T., *Koncepcja miłosierdzia na podstawie Państwa Bożego św. Augustyna*, AtK, 168(2017), z. 3(649), s. 488–500.